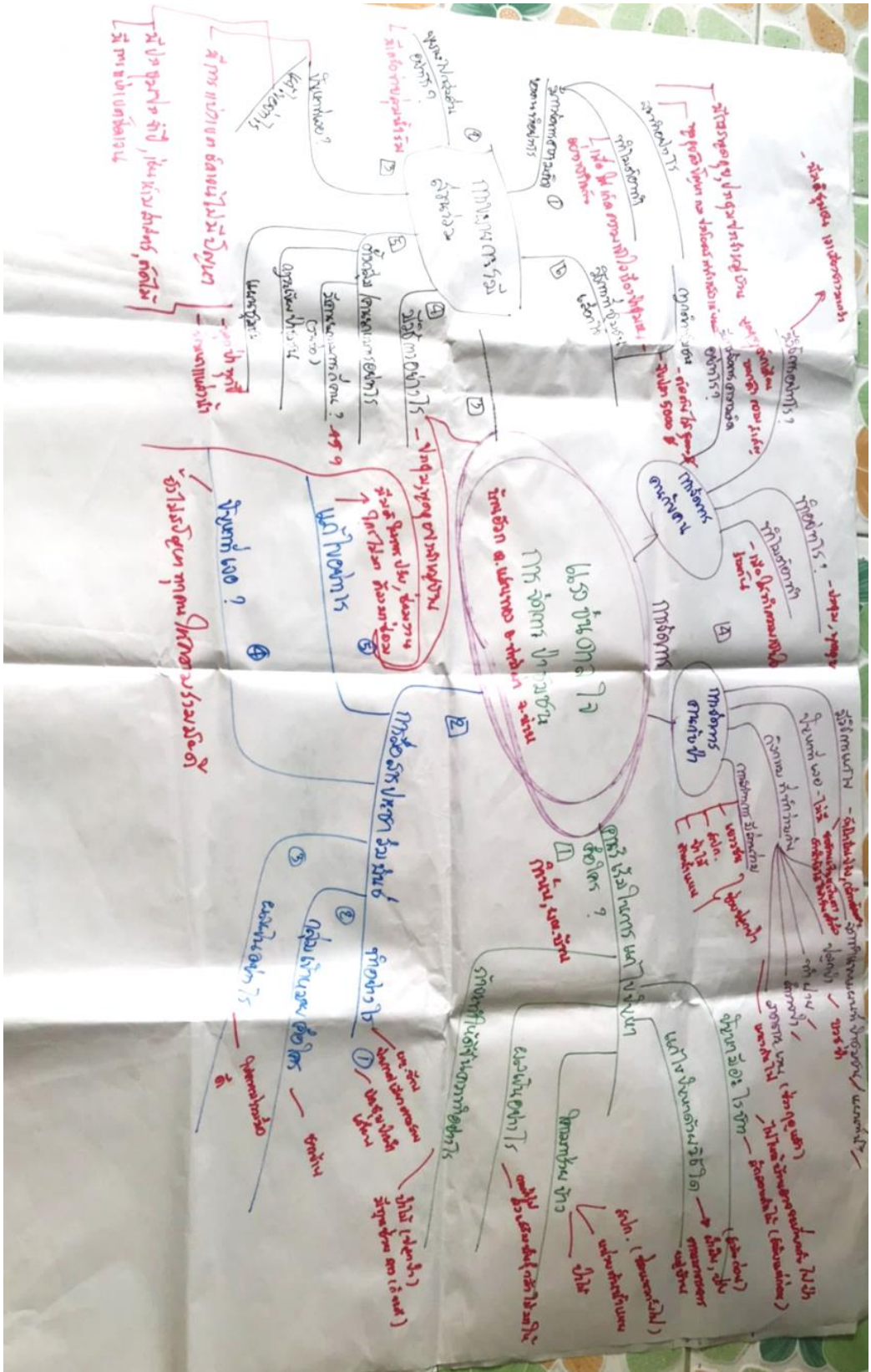

บ้านฮวก ตำบลแสนทอง อำเภอท่า วังผา จังหวัดน่าน

รูปที่ 9 แผนที่ความคิดเครือข่ายป่าชุมชนบ้านฮวก ตำบลแสนทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

บ้านฮวก ตำบลแสนทอง อำเภอท่า วังผา จังหวัดน่าน

1. ข้อมูลพื้นฐาน

1.1 บริบทชุมชน

บ้านฮวก หมู่ที่ 4 ตำบลแสนทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เป็นพื้นที่ราบระหว่างหุบเขาอยู่ริมถนนสายหลักเข้าหมู่บ้าน มีทางสายน้ำหลัก (น้ำริม) ไหลผ่านกลางหมู่บ้าน สภาพของพื้นที่นั้นเป็นพื้นที่ที่มีต้นปาล์มออกเต็มหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ชาวบ้านประกอบอาชีพทำนา ข้าวโพด โดยมีพื้นที่ทางการเกษตรจำนวน 1,500 ไร่

1.2 ลักษณะที่ตั้ง / อาณาเขต

บ้านฮวก ตำบลแสนทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พิกัด 47Q, X : 685142, Y: 2116996
มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ บ้านแหน 1 ตำบลผาทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน
ทิศใต้	ติดกับ บ้านพ่อ ตำบลแสนทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน
ทิศตะวันออก	ติดกับ บ้านนาหนูน 1 ตำบลแสนทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน
ทิศตะวันตก	ติดกับ บ้านน้ำไคร้ ตำบลแสนทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

1.3 ประชากร

ประชากรบ้านฮวก ตำบลแสนทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน มีจำนวนทั้งสิ้น 814 คน จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 240 ครัวเรือน

1.4 อาชีพหลัก/พืชหลักในชุมชน

อาชีพเกษตรกรรม (ข้าวโพด มันสำปะหลัง ข้าว ลำไย เงาะ หมาก) ทำนา ทำไร่ การเลี้ยงสัตว์

1.5 สภาพพื้นที่ก่อนและหลังการทำกิจกรรมด้านการจัดการไฟฟ้าและฝุ่นควัน

บ้านฮวก ตำบลแสนทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน มีพื้นที่ป่าชุมชนรวมทั้งหมด 300 กว่าไร่

สภาพพื้นที่ก่อนทำกิจกรรมด้านการจัดการไฟฟ้าและฝุ่นควันของชาวบ้านบ้านฮวก ตำบลแสนทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน แต่ก่อนชาวบ้านขาดความรู้ในเรื่องการจัดการไฟฟ้า ทำให้มีการเผาป่าในพื้นที่ทำกินเกิดขึ้นบ่อยครั้งจนทำให้ไฟลุกลามเข้ามาไหม้บ้านในพื้นที่บ้านฮวก และลุกลามเข้ามาในเขตพื้นที่ป่าชุมชน

แต่ในปัจจุบันหลังจากการทำกิจกรรมด้านการจัดการไฟฟ้าและฝุ่นควัน ได้มีการกำหนดมาตรการการเผาขึ้น เพื่อให้ชาวบ้านได้ทำตามกฎ กติกาของชุมชนที่ได้ตั้งไว้เพื่อป้องกันไฟฟ้าที่จะลุกลามเข้ามาในเขตป่าชุมชน รวมถึงเข้ามาในเขตพื้นที่หมู่บ้าน โดยก่อนที่จะเผาจะต้องแจ้งผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการก่อนและต้องมีการทำแนวกันไฟก่อนที่จะทำการเผาป่าทุกครั้ง

2. ข้อมูลเชิงลึก

แรงบันดาลใจในการจัดการป่าชุมชนของ บ้านฮวก ตำบลแสงทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

กรณีเริ่มในการแก้ไขปัญหา

กรณีเริ่มในการแก้ไขปัญหา คือ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปัญหาที่เจอคือ ไฟไหม้บ้านที่อาจจะเกิดจากไฟฟ้าที่มีการลุกลามเข้ามาในเขตพื้นที่หมู่บ้าน เนื่องจากพื้นที่หมู่บ้านมีเขตพื้นที่ติดกับพื้นที่ป่า มีชาวบ้านลักลอบตัดไม้ แก้ไขปัญหาด้วยวิธีการปรับตามกฎ กติกาของชุมชนที่ได้ตั้งไว้ จนไปถึงการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด โดยมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ เช่น กรมป่าไม้ หน่วยงานต้นน้ำแหม่ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) โดยชาวบ้านในหมู่บ้านได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการช่วยกันอนุรักษ์ จัดการ พื้นที่ป่าชุมชนมีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น ถ้าจะทำให้ดีขึ้นคือชาวบ้านอยากให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้มีงบประมาณเข้ามาสนับสนุนในเรื่องของการปลูกป่า

การสื่อสาร/เชิญชวนในการดำเนินการแก้ไข

ผู้นำชุมชนมีการประกาศเสียงตามเสาในหมู่บ้าน มีการประชุมประจำเดือน โดยการเชิญชวนจากผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับกฎระเบียบของป่าชุมชน การใช้ทรัพยากรในพื้นที่ป่าชุมชนให้คุ้มค่า รวมถึงการอนุรักษ์ป่าชุมชน ผลจากการประชาสัมพันธ์คือ ชาวบ้านในหมู่บ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการช่วยกันอนุรักษ์ป่าชุมชนรวมถึงการใช้ทรัพยากรจากป่าชุมชน ทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน กรณีที่ชาวบ้านไม่มาร่วมประชุมก็จะทำการปรับตามกฎ กติกาของชุมชน มีการขอมงานคือถ้าไม่มาร่วมงานนี้ก็ต้องไปร่วมงานอีกงานหนึ่งแทน

การขยายการมีส่วนร่วม

เครือข่ายป่าชุมชนบ้านฮวก ตำบลแสงทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน มีการตั้งกลุ่ม/คณะทำงานของป่าชุมชนทั้งหมด 9 คน โดยยึดจากคณะกรรมการในหมู่บ้าน มีการจัดการความคิดของคนโดยการเรียกชาวบ้านมาพูดคุย มีการประชุมประจำเดือนโดยมีผู้นำชุมชนและคณะกรรมการป่าชุมชนเป็นสื่อกลาง มีการพูดถึงปัญหาและประโยชน์ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน การแบ่งแนวเขตที่ชัดเจนเกี่ยวกับป่าชุมชน ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ได้กำหนดไว้ เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันในการช่วยกันอนุรักษ์ป่าชุมชน การใช้ทรัพยากรและผลผลิตจากป่าชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการขยายไปยังกลุ่มของเครือข่ายลุ่มน้ำริมโดยมีการประชุมประจำปีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่า อนุรักษ์น้ำในพื้นที่ตำบลแสงทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

แผนชุมชน/ข้อตกลงป่าชุมชน

1. ในแต่ละปีจะมีการปลูกป่าเสริมในพื้นที่เขตป่าชุมชน โดยมีหน่วยงานของกรมป่าไม้เข้ามาสนับสนุนในเรื่องของกล้าไม้ที่จะนำมาปลูก
2. มีการทำแนวกันไฟในหน้าแล้ง มีการเดินสำรวจพื้นที่ในเขตพื้นที่ป่าชุมชน
3. มีการอนุรักษ์แหล่งน้ำในพื้นที่หมู่บ้าน มีการพัฒนาแหล่งน้ำในหมู่บ้าน

คณะกรรมการป่าชุมชน			5. นายบุญ อาสา	กรรมการ
1. นายสมพงษ์ กวางค์	ประธาน		6. นายสมศักดิ์ หลวงยศ	กรรมการ
2. นายประเสริฐ ธนะขว้าง	รองประธาน		7. นายสว่าง แหวนหลวง	กรรมการ
3. นางอารยา เกิดสม	เลขาธิการ		8. นายเชิด ศรีใจวงศ์	กรรมการ
4. นายสมบัติ แหวนหลวง	กรรมการ		9. นายอารมณ อาสา	กรรมการ

กฎระเบียบชุมชน

1. พื้นที่ทำกิน ห้ามเข้าไปเปิดพื้นที่ทำกินบริเวณป่าต้นน้ำ หากฝ่าฝืน ระวังโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ต่อไร่ พร้อมทั้งยึดพื้นที่คืนและดำเนินคดีตามกฎหมาย พรบ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14, พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 100
2. การควบคุมไฟป่า
 - ห้ามมิให้มีการจุดไฟเผาป่า เพื่อล่าสัตว์ มีโทษปรับ 5,000 บาทต่อไร่ กรณีเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ไร่ สวน เจ้าของทรัพย์สินจะเป็นผู้เรียกร้องและดำเนินคดีตามกฎหมาย พรบ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14
 - ถ้ามีการเผาไร่ ต้องแจ้งให้คณะกรรมการทราบก่อนอย่างน้อย 5 วัน
 - ก่อนเผาไร่ ต้องทำแนวกันไฟทุกครั้ง กว้างอย่างน้อย 8 เมตร
 - ถ้าไฟลุกลามเข้าเขตพื้นที่อื่น ผู้ที่จุดไฟต้องรับผิดชอบในความเสียหายตามความเป็นจริง
 - เมื่อเกิดไฟขึ้นแล้วไม่สามารถหาผู้กระทำผิดได้ ให้ผู้แผ้วถางป่าเพื่อทำการเกษตรผืนนั้นรับผิดชอบความเสียหายทั้งหมด และสืบสวนหาผู้กระทำผิดเพื่อดำเนินคดีต่อไป
 - ผู้พบเห็นคนเผาป่าจะต้องแจ้งให้คณะกรรมการทราบ ผู้แจ้งจะได้รับเงิน 50 % ของค่าปรับหลังจากที่มีการปรับกันแล้ว (ไม่เปิดเผยชื่อผู้แจ้ง)
3. การควบคุมการใช้ทรัพยากรป่าไม้
 - ห้ามมีการแปรรูปไม้ออกขายนอกหมู่บ้าน ถ้าคณะกรรมการตรวจพบจะถูกตัดหรืองดพิจารณากองทุนพัฒนาหมู่บ้านนั้นๆ

- ห้ามมีการตัดไม้ทำลายป่าในเขตอนุรักษ์ของหมู่บ้านและเขตอนุรักษ์ของชุมชน ผู้ใดฝ่าฝืนให้ดำเนินคดีตามกฎหมายหมู่บ้านและให้ดำเนินคดีตามกฎหมาย พรบ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 1 , พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 100
4. การควบคุมการล่าสัตว์ป่า
- ห้ามไม่ให้มีการล่าสัตว์ในเขตที่มีการสงวน โดยเฉพาะสัตว์ป่าสงวน ฝ่าฝืนปรับ 5,000 บาทและดำเนินคดีตามพรบ. ป่าสงวนแห่งชาติ 2507
 - ห้ามล่าสัตว์ป่าข้ามเขตของแต่ละหมู่บ้าน ฝ่าฝืนให้ดำเนินคดีตามกฎหมายของหมู่บ้าน

กฎ กติกาของชุมชน

กฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในขอบเขตที่ไม่ทำลายและใช้ประโยชน์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การสร้างสาธารณประโยชน์ส่วนรวม เช่น วัด โรงเรียน ศาลาประชาคม เป็นต้น หรือการเข้าไปเก็บเห็ด หาหน่อไม้ในพื้นที่ป่าชุมชนเพื่อนำมากินเองในครัวเรือนได้แต่ห้ามนำไปขายหรือค้าในเชิงธุรกิจเด็ดขาด

การจัดการคนกับคน

มีการจัดการความคิดของคนโดยการเรียกชาวบ้านมาประชุม บอกกล่าวในเรื่องของประโยชน์ของการอนุรักษ์ป่าชุมชน (ของป่า, แหล่งน้ำ) และทำข้อตกลงร่วมกันในการหาแนวทางในการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรจากป่าชุมชนให้คุ้มค่าและยั่งยืน เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน

การจัดการคนกับป่า

ปัญหาในการจัดการคนกับป่า คือ ชาวบ้านในหมู่บ้าน/นอกหมู่บ้านบางกลุ่มมีการลักลอบตัดไม้และเผาป่าในเขตพื้นที่ป่าชุมชนเพื่อหาของป่า วิธีการแก้ไขในเรื่องนี้ก็คือการทำข้อตกลงร่วมกัน มีการปรับตามกฎ กติกาของชุมชน จนไปถึงการดำเนินคดีตามกฎหมายหากชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือ รวมถึงมีกิจกรรมให้ชาวบ้านได้ทำร่วมกันในการช่วยกันอนุรักษ์ พื้นที่ป่าชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การจัดทำแผนที่ป่าชุมชน / แผนที่น้ำ มีการปลูกป่าเสริม การทำฝายชะลอน้ำ การบวชป่า การสำรวจป่า การลาดตระเวน และการทำแนวกันไฟรอบๆ แนวเขตป่าชุมชน โดยมีความร่วมมือจากชาวบ้านในหมู่บ้านฮวกและเครือข่ายลุ่มน้ำริม

SWOT การจัดการป่าชุมชนบ้านฮวก ตำบลแสนทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน	
<p style="text-align: center;">จุดแข็ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านในหมู่บ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการช่วยกันอนุรักษ์ จัดการ ฟื้นฟูให้ป่าชุมชนมีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น - ชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบป่าชุมชนที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน 	<p style="text-align: center;">โอกาส</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ เช่น กรมป่าไม้ หน่วยงานต้นน้ำแทน สำนักงานปฎิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.)
<p style="text-align: center;">จุดอ่อน</p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่หมู่บ้านมีเขตพื้นที่ติดกับพื้นที่ป่า มีชาวบ้านบางกลุ่มลักลอบตัดไม้ แอบเผาป่าเพื่อหาของป่า 	<p style="text-align: center;">อุปสรรค</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดงบประมาณสนับสนุนในเรื่องของการปลูกป่า

ข้อเสนอแนะ : ชาวบ้านอยากให้มีหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้มีงบประมาณเข้ามาสนับสนุนในเรื่องของการปลูกป่า